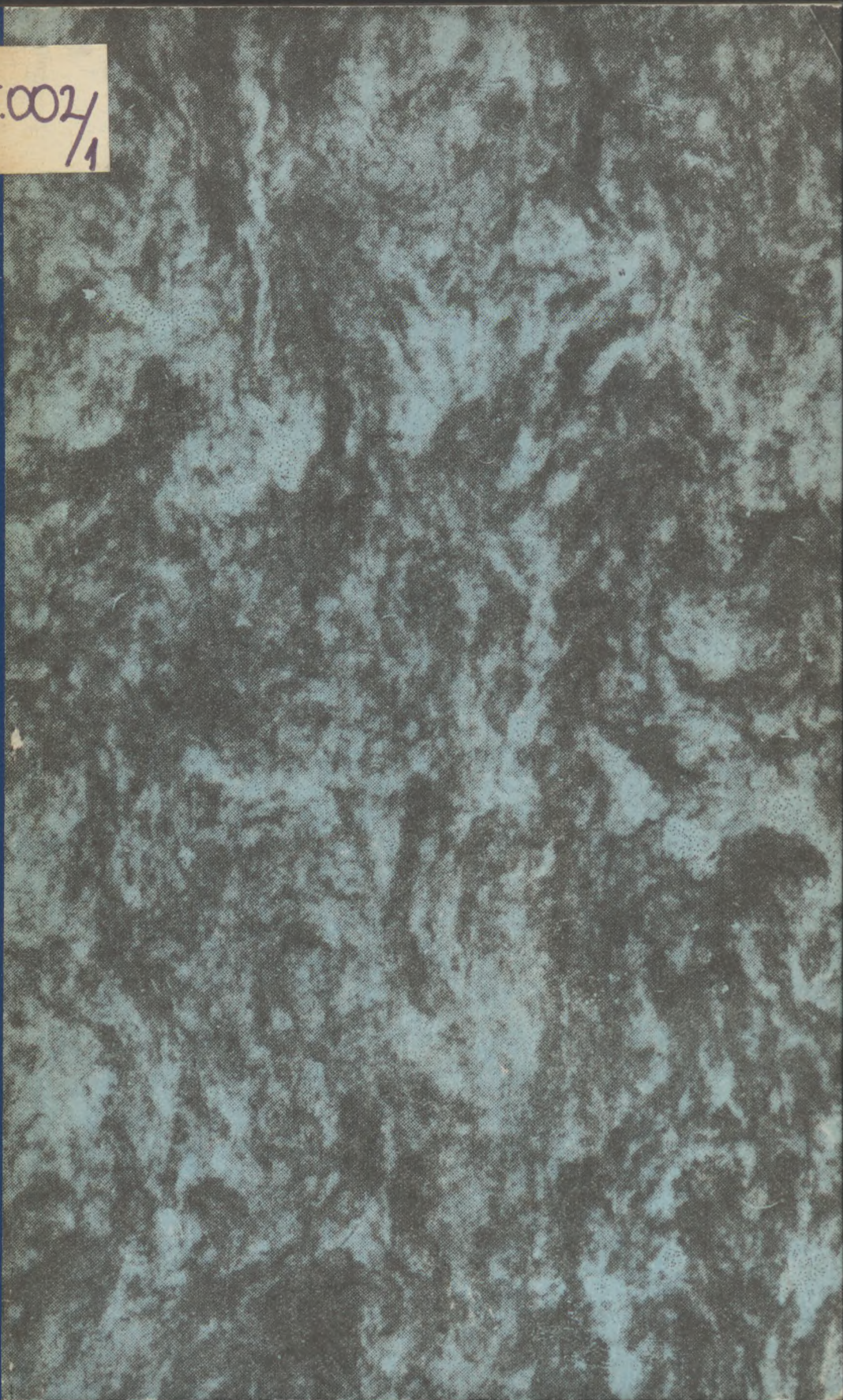
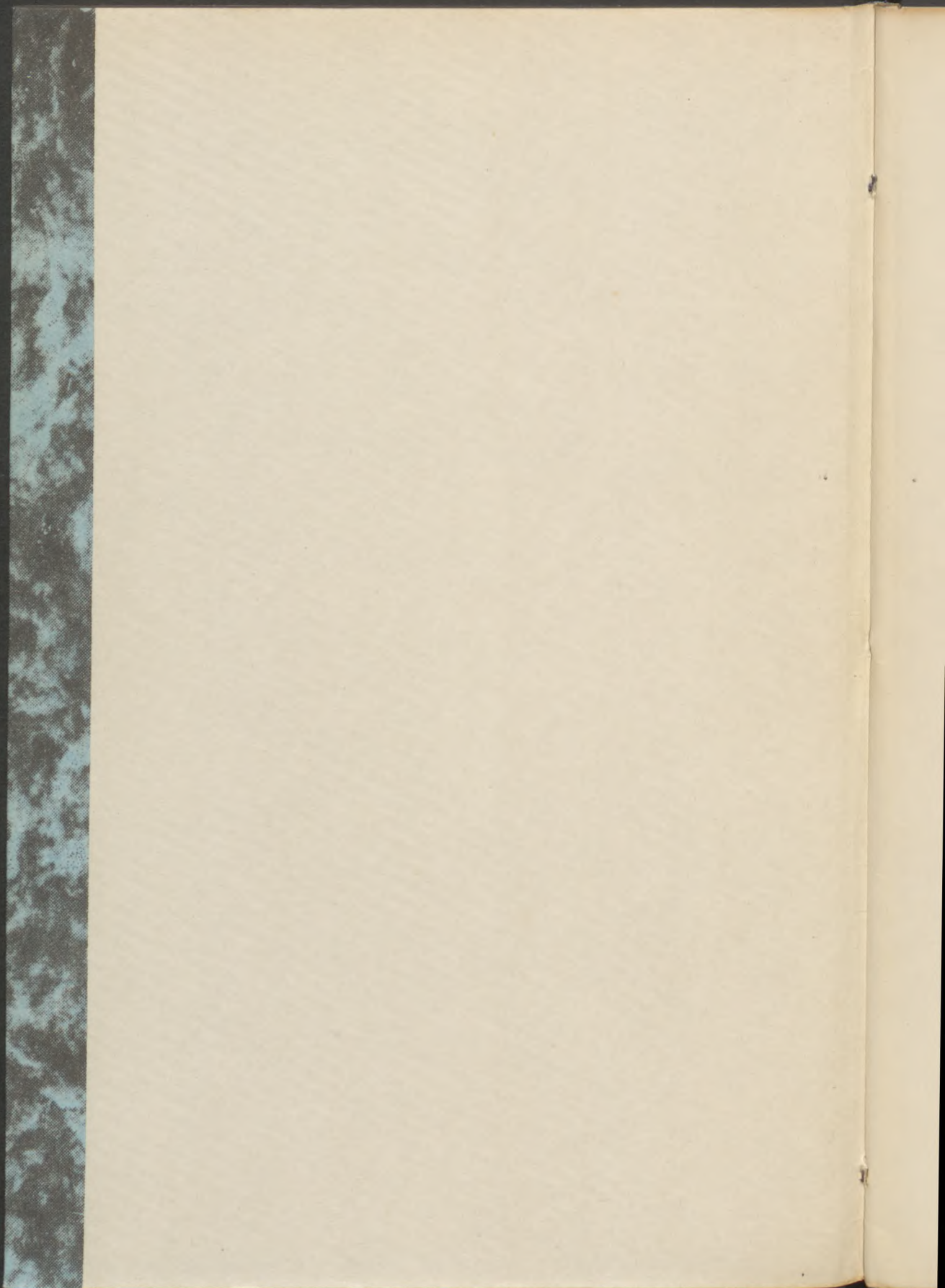
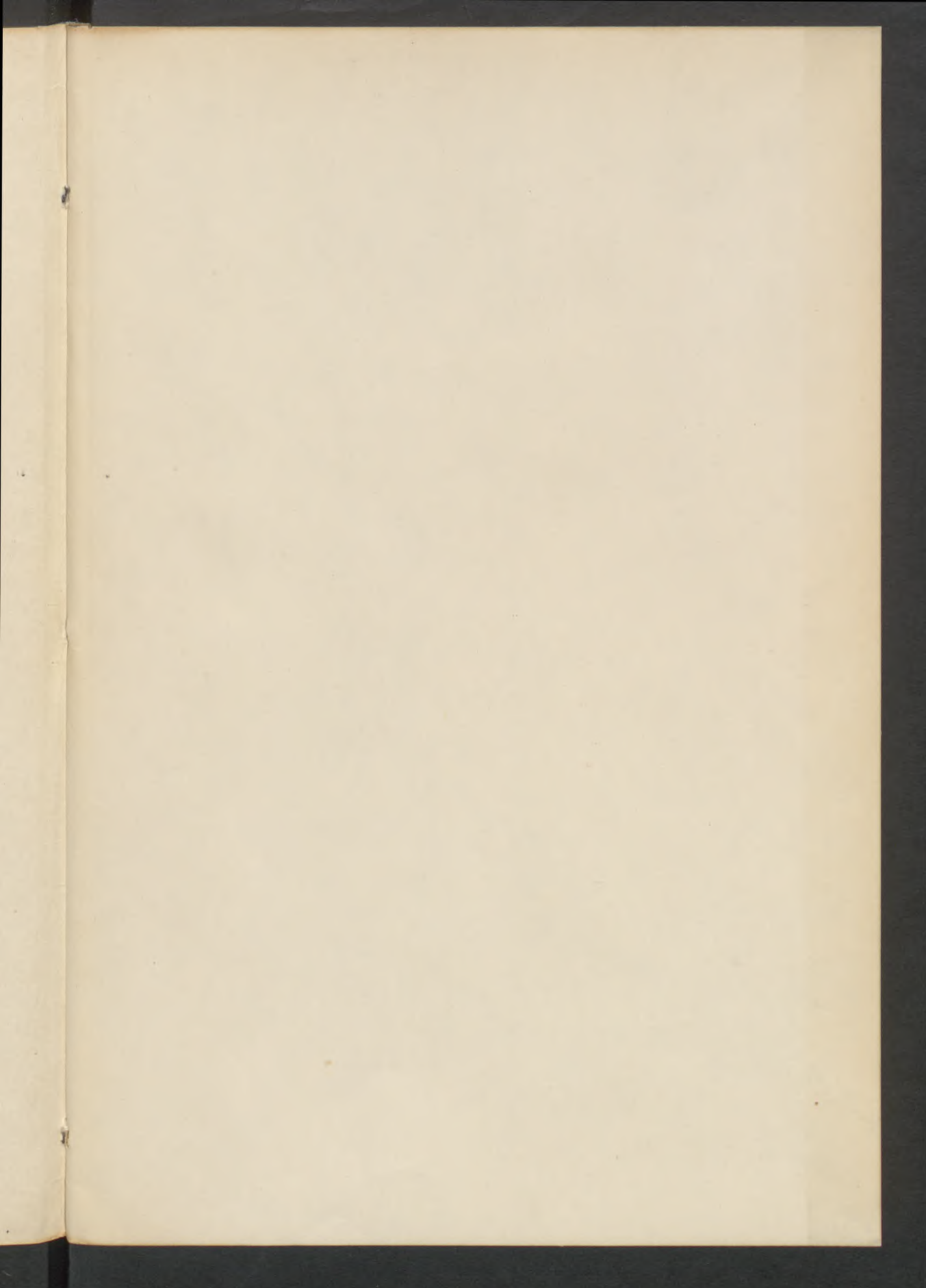
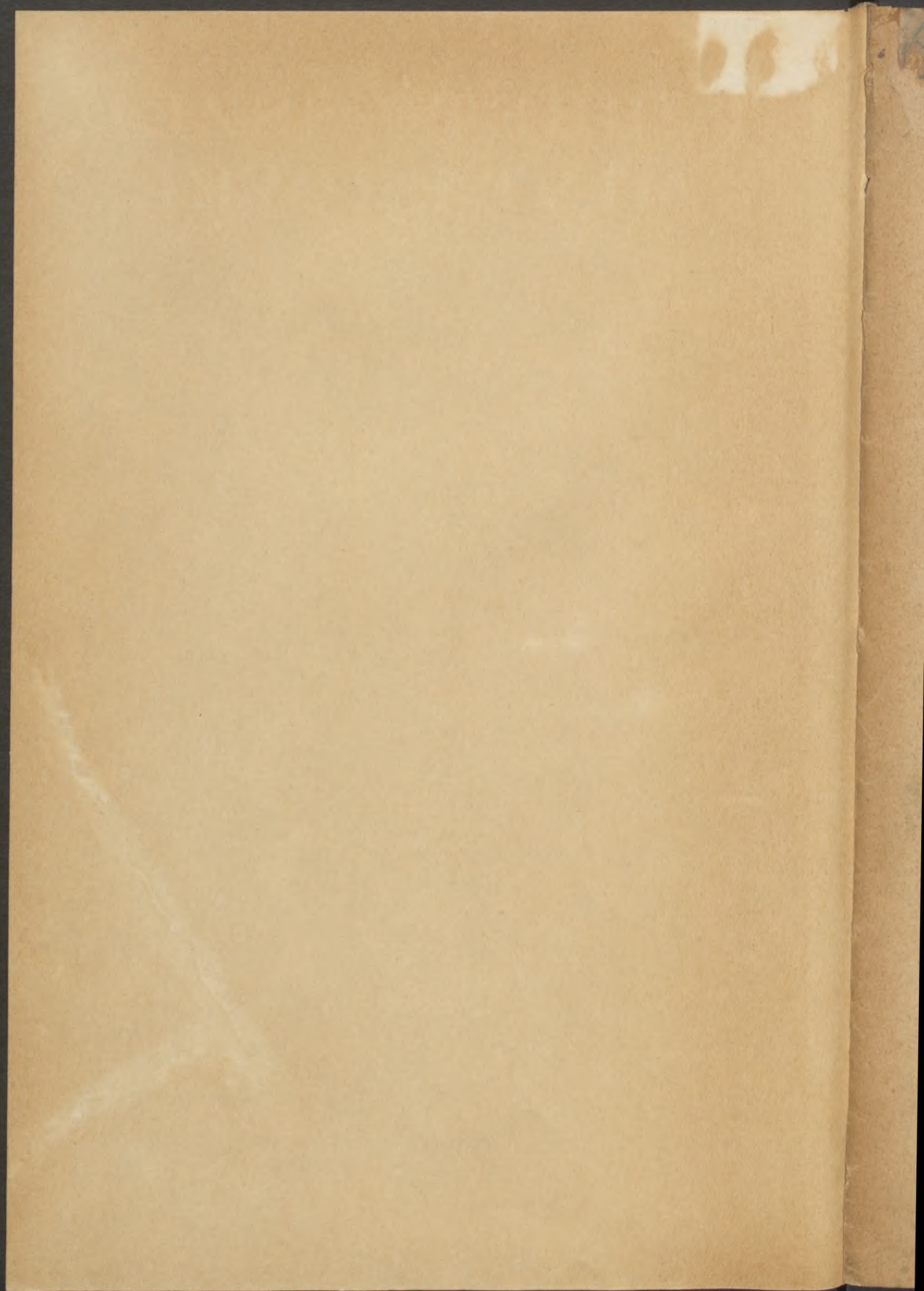

15.002
/1

TÖBBET ÉSSZEL, MINT ERŐVEL

I. A VÁZLATOS MÓDSZER ELMÉLETE.

IRTA:
GABRIEL ANTAL.

13 melléklettel. (12: kettős színben, 1: hármásban.)

Tartalom:

Bevezetés	2—3
A/I. A vázlatos módszer általában	} 4—6
A vázlatos módszer <i>lényege</i>	
A <i>vázlat</i> lényege, fajai	
A vázlatos módszer <i>célja</i>	7
A/II. A vázlatos módszer, különös tekintettel a Katekizmusra	8
B) A vázlatos módszer <i>előnyei</i>	9
C) A vázlatos módszer <i>kezelése</i>	10
D) A vázlatos módszer <i>védelme</i>	11
E) A vázlatos módszer sorsa	12

Nihil obstat.

Nr. 1898.

Imprimatur.

Strigonii, die 22. Aug. 1927.

Dr. Theoph. Klinda
censurum praeses

Dr. Julius Walter
vic. cap.

BUDAPEST, 1927.

Bevezetés.

A memoria munkáját akarja megkönnyíteni az ú. n. *vázlatos módszer*.

A bevésés, megörögzítés, állandó megtartás fontos munkáját.

Tanítványainknak legellenszenvesebb, mert legterheesebb, feladata:
a leckének otthon való *beemlézése*.

S valljuk meg őszintén, e téren nyújtottunk eddig tanítványainknak legkevesebb
könnyítést.

Nagy gondot fordítunk arra, hogy a gyermekkel **megértessük** az anyagot.
És ez nagyon helyes.

Még több gondot fordítunk arra, hogy a **szívre** hassunk.
Ez is nagyon helyes. Hisz a *nevelés* a főfeladatunk.

De kevés gondot fordítunk az emlézés *megkönnyítésére*.

Úgy teszünk, mint az a *fotográfus*, aki nagy gondot fordít arra, hogy a
fénykép hű legyen, de nem sokat törődik a *fixálással*, a rögzítéssel.

A kép nagyon szép lehet, de nem tartós: lassacskán elmosódik, aztán fel-
ismerhetetlenné válik és végül egészen eltűnik.

Emléztetni emléztetünk, hacsak azt kényelmesen *másra* nem bizzuk, de többnyire
nincsen benne köszönet.

Szavakat emléztetünk igen gyakran és nem gondolatokat. Szóval magoltatunk.¹

A szegény gyermek akárhányszor sír mérgében, hogy nem tudja fejében
tartani a szavakat, akárhányszor a földre vágja dühében a könyvet, vagy
széjjeltépi, vagy tűzbe dobja elkeseredésében.

A gyermeket magára hagyjuk az emlézéssel, és nem adunk útbaigazítást,
hogy „*többet ésszel, mint erővel*” tanuljon. — Boldoguljon, ahogy tud.

A vége az, hogy a gyermekkel megutáltatjuk a tárgyat, és a mi esetünkben
vele együtt a vallást is. (L. Kath. Nev. 1926. szept.)

E bajon akar segíteni a vázlatos módszer.

Eddig az iparostanoncoknak szánt *Hítvédelmet* és a *Katekizmust* öntöttém-
e formába.

Elbizakodottság volna részemről azt gondolni, hogy a *gyakorlati kivételben*
hibák nem csúztak be a munkába. — De, hogy maga az *eszme*, maga
a gondolat *életrevaló*, arról meggyőződhetik mindenki, aki vesz
magának annyi fáradságot, hogy komoly tanulmány tárgyává tegye e
füzetkét és méginkább, ha kísérletet tesz e módszerrel.

A teljesség és tökéletesség szempontjából, a közjó érdekében *alázattal kérek*
mindenkít, ak tud valamiféle „fogást”, amely az emlézés könnyítésére szolgál,
szíveskedjék azt hozzám juttatni. (Budapest, I. Tárogató-út 46.) Ha megüti a
mértéket, következő kiadásban, esetleg folyóiratban vagy időszaki füzetkében,
a beküldő neve alatt fogom közölni a forrás jelzésével együtt, ha esetleg nem
eredeti.

Szeretném, ha szerény művecském megindítója volna oly *közös műnek*, mely folyton
bővülve és tökélesedve *közkinccsé* tenné azt a sok szellemes eljárást, mellyel
egyesek a maguk szűk körében oly kitűnő eredménnyel valósítják meg azt az
elvet, hogy „*többet ésszel mint erővel*”.

¹ Tisztelet a kivételeknek!

1.0009

Utánzásra méltó *tényekből* indul ki,
megdönthetetlen *elveken* nyugszik ez a módszer.

Ime,
a **tények**:

A *szónokok* vázlatokat készítenek beszédeikből.

Céljuk ezzel az, hogy a gondolatmenet egységének a fonalát el ne veszítsék.

A *tankönyvek* részekre osztják az anyagot. A részeket szakaszokra. A szakaszokat ismét fejezetekre, illetve tételre.

Tehát vázlatát adják *nagyban* az egész műnek.

Célja pedig ennek az áttekinthetőség.

Ezt követi a vázlatos módszer nagyban is és (a szónok módjára) *kicsiben* is (különkülön minden tételnél).

A *földrajz* nem boldogulna *térkép* nélkül.

A helyi térképtől fel a földgömbig, e tárgyak a legideálisabb szemléltető eszközök.
(Hely.)

Az *egyházi év* szemünk előtt elvonultatja évenként az üdvösség egész történetét. (Idő.)

A *tervrajzok*, a *keresztút*, a *rózsafüzér* stb. mind mintái a vázlatos módszernek.

Amit évezredek óta *szórványosan* oly kitűnő sikerrel alkalmaztak, annak akar *általános* érvényt szerezni a vázlatos módszer a hitoktatás terén, még pedig a bennük rejlő

elvek alapján.

Az 1. elv az <i>egészre</i> vonatkozik.	}	A 3. összekötő <i>kapocs</i> .
A 2. „ a <i>részekre</i> „		

E három elv:	„In <i>unitate</i> : vis.“	}	„ <i>Consilio</i> magis, quam viribus.“
	„ <i>Divide</i> ¹ et impera.“		

(„Egységben az erő.“	}	„Többet ésszel, mint erővel.“)
„Megosztás: fél győzelem.“		

Nem új dolog tehát a vázlatos módszer lényegében, csak a *formában*, csak a *rendszerezésben* eredeti.

¹ Abban az értelemben: „divide logice“.

A.) I. A vázlatos módszer általában.

A vázlatos módszer lényege.

A vázlatos módszer, amint neve is mutatja, *vázlatokkal* dolgozik.

Mi az a vázlat, azt mindenki tudja. A neve maga megmondja. A vázlat: váz. Mondjuk csontváz, melyből rekonstruálhatjuk a testet, melynek valamikor hordozója volt.

A vázlatos módszer lényege a következőkbe foglalható össze:

1. minden tétel külön-külön vázlatba szedődik;¹
2. az egy tárgykörbe eső vázlatok *jellegzetes egységes* alakba csoportosít-tatnak,
pl. a Hitvédelem vázlatai: *pajzs és kard* alakjába,
a Bűnbánat gyakorlati része: *gyóntatószék* alakjába,
az Oltáriszentség: *oltár* alakjába az öröklámpával,
a Megváltás vázlata: *kereszt* alakjába,
az Anyaszentegyház: *templom* alakjába,
s i. t.;
3. az összes csoportok *egységes* összkép alá foglaltatnak;
4. Az összkép végül *egy jellegzetes képpel* fejeződik ki,
pl. a Hitvédelem: *fegyverzettel*,
amint mondtam: pajzs és kard képében,
a Katekizmus: a *templom* képével,
a templomhoz vezető lépcsőzettel, illetve lejtővel, külsejével, két ajtó-
szárnyával és belsejével s végül kriptájával, illetve sírkertjével.

A vázlat lényege.

Minden írásműnek van tartalma és alakja. Így a vázlatnak is.

Szó lesz előbb a vázlat tartalmáról, azután bővebben alakjáról.

Mindkettőt a vázlat célja határozza meg. A vázlat főcélja az: hogy legyen a gyermeknek támpontja, ahová illessze, csoportosítsa a vele közölt gondolatokat, de főképp, hogy a vázlat a gyermek *emlékezetébe* vésődjék és a közölt gondolatokat belőle sorra kicsalja. Mivel tehát a vázlatnak a gyermek emlékezetébe kell vésődnie, ebből következik, hogy

a tartalomnak *rövidnek* kell lenni,
az alaknak pedig *világosnak*.

¹ Már ez magában véve, minden további nélkül is nagy szolgálatot tesz. Egyelőre tehát használjuk ezeket akkor is, ha a továbbiak kidolgozása egyelőre nehézségbe ütközik.

I. **A tartalma** a vázlatnak a lehető legkisebb legyen. Csak az elkerülhetetlenül szükséges dolgok legyenek meg rajta. A magától értetődő, más dolgokból önként folyó dolgok elhagyandók, mert különben a gyermek a fától nem látja az erdőt

Ezek az okvetlenül szükséges dolgok:

a) általában: a tananyag (tétel) *címe* és *felosztása*, ill. részélése.

Ezenkívül minden okvetlenül *beemlézendő* szó és mellékesen minden okvetlenül *magyarázatra szoruló* kifejezés.

b) különlegesen: az egyes tantárgyak *sajátos* adatai.

Pl. a történelemben: az *ok*, *esemény*, *eredmény* okvetlenül jelezve legyenek. Ezenkívül: az *évszámok*, *személy-* és *helynevek* (mint beemlézendők).

Melyek az egyes tantárgyak sajátos adatai, azt mindenki kitalálja, aki vázlat-készítéssel komolyan foglalkozik.

Természetes, hogy nem lehet minden vázlatot egy kaptafára húzni. Különösen áll ez a megjegyzés a Katekizmus vázlataira, ahol szigorúan ragaszkodni kell az adott beosztáshoz és szöveghez, és így nem lehet szabadon mozogni.

Az **alak**: belső és külső.

A belső alak a *lelke* a vázlatnak, a külső a *teste*.

A **belső** alak kelléke, hogy *egységes* legyen a vázlat és *logikus* legyen benne a felosztás, ill. részelés.

(Az oly tankönyv, melyből nem készíthetők logikus vázlatok, nem tanulásra való.)

Az *egység* azt követeli, hogy csak *egy* tárgyról legyen benne szó.

(Legyen a tárgy kifejtése még oly rövid, minden tárgyról külön vázlat készíthető.)

Logikus akkor lesz a *felosztás*, ill. részelés, ha az:

egészeiben: *teljes* (semmisem hiányzik),

tagjaiban: *egyenrangú*

(nem keverjük össze a *fő-felosztást* az *al-felosztással*).

A **külső** alaknál: az *írás* és a *képek* jönnek figyelembe.

Írás: A külső alak világosabb lesz, ha a fő- és alfelosztásokat különböző *nagyságú* betűkkel és különböző *színnel* írjuk. (A lényeges részekre a *vörös* szín a legalkalmasabb.) A betűk *ritkítása* és a szók *aláhúzása* is használatba vehető.

Még az *írás helyzetét* sem hagyjuk figyelmen kívül:

Az *al-felosztást* kissé beljebb írjuk.

(Minden, ami a világosság rovására lehetne, apró betűkkel a *vonal alá*, esetleg a *margóra* vagy a *maga helyére* irandó.)

Képek: Kitűnő szolgálatot tesz az *illusztrálás* is, de *módjával* alkalmazva; a *sok* kép zavarólag hat.

A vázlat fajai.

A vázlat fajait *tartalom* vagy *alak* szerint tekinthetjük.

Tartalomra a vázlatok: *egyes* vázlat;
vázlat-csoport;
csoport-összkép és végül:
egységes kép.

Alakra a vázlatok: jelkép, eredet és használat szempontjából vehetők.

Jelképre a vázlat: *rajz* vagy *szöveg*.

A *szöveg*: kérdés vagy felelet.

A *rajzot* az elemi iskola I. és II. osztályában mindenki, még a legügyetlenebb is kitűnő sikerrel használhatja. Ügyes rajzoló a képes vázlatot az egész vonalon végig nagyszerű eredménnyel alkalmazhatja. Kevésbé ügyes, a III. osztálytól fölfelé, a szöveges vázlatnál maradjon.

Eredetre nézve a vázlat kétféle: *in fieri* és *in esse*.

In fieri: ahogy készül;

in esse: ahogy készen van előttünk.

In fieri: a vázlat az ú. n. *genetikus* módszer szerint készül.

A *genetikus* módszer az, hogy amit az ember mond, azt nyomban beszéd közben le is rajzolja, vagy egy-két szóval leírja. A rajzoláshoz az ember ne fitogtassa keze ügyességét, mert ez haszontalan idővesztegetés és céltévesztett hiúság volna, hanem legyen a rajz a lehető legegyszerűbb. Pl. ember: pont v. kör (fej), vonal (test) s legföljebb még kéznek való vonal. Vagy pl. ház: tető, falak. Ha rajzoljuk a vázlatot, első magyarázatnál mindenesetre a genetikus módszert használjuk. Az *írott* vázlatnál is ez volna a természetes, de eltekintve az idővesztéstől, hátránya az, hogy az írás megakasztja a magyarázatot és a gyermek elveszti a gondolat fonalát. A figyelemre és a magasabb osztályokban a figyelemre is zavarólag hat. Azért ez esetben tanácsosabb az otthon elkészített vázlatot kifüggeszteni a táblára és róla magyarázni. Ismétlésnél a rajzolt vázlatnál is készet használjunk.

Használatra nézve a vázlat: *kicsi* és *nagy* (*kézi* és *fali*).

A kicsit a tanuló használja,
a nagyot a hitoktató.

A vázlatos módszer célja.

A vázlatos módszer főcélja: az *emlékezőtehetség* támogatása.

(Ez okból készítene a szónokok beszédeikből vázlatokat. Vagy inkább előbb készítik a vázlatokat és azokra építik fel a beszédet akár kidolgozva, akár rögtönözve.)

A tanuló összefüggő egészben mondja el a leckét. Később egész szakaszokat mond el, végül pedig az egész tárgyat anélkül, hogy egy szót is kellene tőle kérdezni.

* * *

A vázlatos módszerben nagy szerepe jut a *mnemotechnikának*: „Többet ésszel, mint erővel“.

(Igaz, hogy az erőszakos mnemotechnikának rossz híre van. De e tekintetben én is ellensége vagyok. Lehetőleg csak egészséges, józan, erőszaktól mentes mnemotechnikát alkalmazok.)

* * *

Az emlékező tehetség támogatására szolgál a *segédkönyvnek*, a vázlat *szövegének* egész berendezése.

Főszabály: Minden egyes nagyobb tétel *lehetőleg*¹ külön-külön egy-egy síkon tárgyalassék le. A tételt a hátsó oldalra ne legyen. Hogy egy síkon férjen el, szükség esetében inkább apróbb betűkkel nyomassuk. Ha így sem fér el, osszuk meg logikusan a szöveget, úgy, hogy mindegyik síkra egy-egy rész teljes egészében jusson.² Kisebb tétel természetesen több is juthat egy síkra. (Lásd a Hitvédelem című füzetemet.)

[Kész könyvekből, ha nem sajnáljuk a költséget, a lapokat kitépjük, szükség szerint részekre szabdaljuk; s a megfelelő tétel egész szövegét egy síkra ragasztjuk. Ehhez természetesen 2 könyvet kell szétszednünk; de az áttekinthetőség okozta könnyítés megéri ezt az áldozatot.]

A *szövegnek*: a lényeg, a fontosság szerint kisebb-nagyobb, vagy ritkított, vagy alakban eltérő betűkkel való nyomása, esetleg aláhúzása;
a *szakaszoknak*: mellé — vagy alárendeltségük szerint kijebb, egymás alá, vagy beljebb való tolása itt is nagyban elősegíti az áttekinthetést és fölöslegessé teszi a tartalomnak a margón való jelzését.

¹ Lehetőleg, mondom, mert néha ez lehetetlenségbe ütközik.

² Esetleg egy-egy lapot hosszabbra veszünk és azt tékép módjára behajtogatjuk. Ez azonban technikai okokból nehezen vihető keresztül.

A) II. A vázlatos módszer

különös tekintettel a Katekizmusra.

A Katekizmusra való tekintetből a vázlat *fogalmát* ki kell terjesztenünk. Még pedig úgy, hogy 3-féle fokozatát különböztetjük meg a vázlatnak.

I. fok. A vázlat kezdetleges alakja:

A Katekizmus kérdései egymás után felelet nélkül.

Már ez is nagy szolgálatot tesz. A gyermek nem látván a feleletet, gondolkodni kénytelen.

Ha sehogy sem boldogul, a kérdés száma rávezeti, hol találhatja a feleletet a Katekizmusban.

Tanácsos a kérdéshez a feleletnek *nehezebben emlézhető* szavait és az *idézeteket* hozzáadni.

Előnye e kezdetleges vázlatnak az, hogy nem szorúl magyarázatra.

A kérdések sorrendjét könnyebben megjegyezzük, ha az egy tárgykörbe tartozó kérdéseket alfelosztásokkal különböző helyekre csoportosítjuk. „Divide et impera.” (Lásd a Teremtő vagy a Parancsolatok vázlatcsoportját.)

II. fok. A kérdésekben minden lényegtelen szót kihagyunk.

Az így megmaradt *lényeges* szó, az ú. n. *emlékeztető* szó, (vezérszó, Schlagwort), eszébe juttatja a felelőnek, mi következik.

Tehát ugyanazt érzük el vele, mint a kérdezővel.

(A kérdezés nem más, mint észretérítés, lökés, hogy mi következik. Észretérítés a *fül* útján. Az emlékeztető szó észretérítés a *szem* útján.)

Előnye a vázlatnak, hogy kevesebb lévén az anyag, könnyebben az emlékezetbe vésődik. A különböző helyekre csoportosított alfelosztások itt is kitűnő szolgálatot tesznek a helyi memoriának.

(L. a Megváltó, a Megszentelő, a Szentségek, a Bűnbánat vázlatcsoportjait.) Ez a fajta tulajdonképen *átmenet* a feleletes vázlatokra.

III. fok. A tisztán feleletes vázlatok.

Ezek a *szoros értelemben* vett vázlatok.

(Pl. a Bűnbánat vázlatcsoportján: a Búcsú. — A Katekizmusban ez ritka. A Hitvédelem teljesen e vázlatokban van kidolgozva.)

Az emlékezésre ezek a legelőnyösebbek, mert legrövidebbek és legjobban áttekinthetők.

A vázlatos módszer előnyei.

a) A hitoktatóra.

A hitoktató egyik legterhesebb feladata: a Katekizmus *kikérdezése*, különösen az ismétlések nagyobb terjedelmű anyagánál.

Terhes pedig úgy *testileg*, mint *szellemileg*.

Testileg: a sok kérdés roppantul kifárasztja az ember tüdejét, sorvasztja gégejét. Ha csak egy-két óráról volna szó: még hagyján! De mikor 4–5 óra következik egymásután! — Innen a hitoktatók gyakori gégebaja. — Ez a szempont már maga is elegendő indítók lehetne, hogy kapva-kapjunk olyan eszköz után, mely felszabadít e fárasztó munka alól.

Ezt teszi a vázlatos módszer.

Míg felelnek növendékeink, addig pihenhetünk és erőt gyűjthetünk a köv. órára. *Szellemileg* is terhes a sok kérdés. A kérdés kettős figyelmet követel. Figyelni kell a feleletre s eközben arra is kell gondolni, hogy mit kérdezzek azután.

Nagyobb anyagnál egyik-másik hitoktató nem képes magának az osztály szerint bővülő kérdések egymásutánját megjegyezni. S azért vagy összekeveri az egyes osztályok anyagát, vagy pedig úgy segít magán, hogy másokkal kérdeztet, vagy kérdeztetés közben bele-beletekintget a könyvbe. — Egyik sem válik becsületére.

A vázlatos módszer mentesít a szellemi tehertől, anélkül, hogy a tekintélyen csorbát ejtene.

De nemcsak a Katekizmusnál nagyon előnyös a vázlatos módszer, hanem *bármely más tárgynál is*.

Az előadó világos áttekintésben látja maga előtt a tárgyalandó anyagot.

Nem kell félnie, hogy elveszti a gondolatmenet fonalát.

Ki van zárva, hogy ellefejltsen valami lényegesebb dolgot.

Ez a biztonság nagy erőt ad előadásának.

E mellett leköti a *figyelmet* és biztosítja a *fegyelmet*.

b) A tanulóra.

Nem mondom, hogy e módszerrel birtokába jutottunk annak a bizonyos *tölcsernek*.

Nem mondom, hogy most már mindenki fog tudni. Alkalmatlan gyermek-anyag mindig lesz.

Nem mondom, hogy teljesen mentesíthetjük a tanulás alól a gyermeket, de

lényegesen megkönnyíthetjük munkáját. A leckét jóformán az *iskolában* tanulja meg.

Azért szívesen jár a vallás tanórájára. Otthon csak eldicsekszik övéi előtt, mily jól tud a papíron levő vázba életet önteni. Önérzetesen elmondja, mit tanult az iskolában és így ismétli a leckét. (Arról nem is szólok, hogy ezzel anélkül, hogy sejtene, valóságos missziót is teljesít.) Végül hozzászokik a logikus gondolkodáshoz, összefüggő¹ előadásban adja elő a gondolatait s nem magol szavakat.

Különösen az *iparos-tanoncoknál* fontos a vázlatos módszer.

Tanoncnak otthon sem ideje, sem kedve nincs a tanulásra. Ha tanulásról egyáltalában szó lehet tanoncnál, az csak az iskolában érhető el. Ott is *csak* vázlatokkal. Ahol vázlatok nélkül tanítják a tanoncokat, elismerem, hogy sok helyen rendkívüli buzgóságot fejt ki a hitoktató és szépen figyelnek a tanoncok és meghatva távoznak a vallás tanórától, de számot adni a hallottakról nem tudnak. Pedig a vázlatokkal való tanítás nem zárja ki a szívrehatást. S mégis csak jobb, ha a tanonc meghatottsága mellett számot is tud adni hitéről. Önérzetesebb, erősebb lelkű katolikus lesz belőle s könnyebben elnémitja támadóit.

Nagy előnye a vázlatos módszernek, hogy vele a *koncentrikus* tanmenet kitűnően megvalósítható.

Minden osztályban u. i. a megfelelő vázlatok kerete ugyanaz; csak a szöveg s tartalom bővül fölfelé. (Úgy mint a gyermek teste is koncentrikusan fejlődik emberré.)

Teljes a siker csak úgy lehet, ha a hitoktátónak megvan **minden fali vázlata**, és a tanítványok mindegyikének megvan **minden kézi vázlata** és ezenkívül a vázlat **szövege**, hogy otthon ismételhessék a tanultakat, illetve a tanoncok utánaolvashassák a hallottakat.

Azok megnyugtására, kik e módszertől a Katekizmus jelenlegi alakját féltik, megjegyzem, hogy — bár egyes dolgokban javításra szorul a Katekizmus — magát a *kérdező*-alakot, a magyarázat szempontjából, úgy vélem, fenn kell tartani. (L. 8. old., 1. fej.)

A vázlatok kezelése.¹

a) A hitoktató részéről:

Az osztálynak előírt anyagán felül *többet ne követeljünk senkitől.* —

E helyett a gyöngébbekkel iparkodjunk elsajátíttatni a **minimális** anyagot.

Első ízben úgy magyarázunk, mint eddig magyaráztunk az értelemre és akaratra hatva: szabadon, *minden vázlat nélkül.* A tanuló előtt akkor nem tűrünk sem könyvet, sem vázlatot.

!!! Az elmagyarázott leckét *legalább kétszer* röviden ismételjük, de most már lehetőleg a *könyv szavaival* s közben rámutatunk a most már kifüggesztett falitábla megfelelő helyeire, illetve kérdéseire !!!

Ezután ismertetjük a mnemotechnikai könnyítéseket.

Utána megmutatjuk, hol található az elmagyarázott tétel a vázlatcsoporton és az összképen s végül a tankönyvben. — Ha van még idő, egyszer a könyvből elolvastatjuk.

!!! Az **ÖSSZKÉP-et** minden órán s minden osztályban állandóan *kifüggesztve kell tartanunk!!!*

Befejezésül el próbáljuk mondatni olyanal, aki önként vállalkozik rá.

A felelőt biztassuk, hogy bátran feleljen. Ha valamit nem tud, azt ugorja át, hagyja ki, mintha ott sem volna. Csak ne álljon meg. Ha már egyáltalában semmit sem tud, hajtsa meg magát és menjen a helyére, illetve üljön le.

A felelőt ne segítsük. Ha rosszul mond valamit, ne javítsuk. Ne türelmetlenkedjünk! Figyeljük meg, melyik pontja a leckének homályos a tanuló előtt.

Miután lefelelt, *kérdezzük a többieket:*

mit *hibázott* el, és mit *hagyott* ki.

Igy az egész osztály figyelme le van kötve.

Ha esetleg senki sem tud felelni, jele, hogy vagy nem jól magyaráztunk, vagy rendkívül gyöngé tehetségekkel van dolgunk. Azért újra és újra elmagyarázzuk, míg csak felelésre nem jelentkeznek.

(A vázlaton levő felosztásokat nem követeljük a gyermektől. Elég, ha a kérdések számát követve a kérdésekre felelnek.)

Ha valaki már nagyon jól felel a vázlatról, illetve vázlatcsoportról, próbáljuk az összképről feleltetni.

A vizsgán is a vázlatcsoportról feleltethetünk: hisz ez csak a kérdezőt helyettesíti.

A *versenyeztetés* nagyon ajánlható, de módjával. A győztest a többi versenyekből kizárjuk.

b) A tanuló részéről:

1. fok: A tanuló a vázlatcsoportról elolvassa *hangosan* a kérdéseket és nyomban felel rá. (Ez természetesen csak a Katekizmusra vonatkozik.)

Aki csak így is, de hiba nélkül felel, bátran adhatunk neki egyest.

2. fok: A kérdéseket csak magában olvassa (illetve az emlékeztető szavakat) s csak a feleletet adja hangosan.

3. fok: Az összképről felel. Ezt csak a legkitűnbektől kívánjuk.

4. fok: Egészen kívülről mondja a leckét, kérdés nélkül, összefüggő egészben. Az ilyennek római egyest írunk be.

!!! Ha vázlatcsoportról, vagy összképről felel a tanuló, mindig **mutasson rá** arra, amiről beszél!!!

¹ Kimerítő gyakorlati útmutatás külön füzetben fog megjelenni.

A vázlatos módszer védelme.

A vázlatos módszernek, mint minden újításnak, ellenségei is lévén, annak létjogosultságát kell megállapítanom.

A vázlatos módszer ismertetett előnyei eo ipso annak jogosultságát is bizonyítják. De azért foglalkozzunk vele külön is.

Hogy a *vázlat* jogosult, azt senki okosan kétségbe nem vonhatja.

Hiszen, mint mondtam, a szónokok vázlatokat készítenek beszédeikből, hogy a gondolatmenetet el ne veszítsék.

Amit így mi magunknak megengedünk, miért vonnók meg e segédeszközt tanítványainktól? Ha mi magunk vázlatból, vagy vázlat szerint beszélünk, miért ne engednők meg tanítványainknak, hogy vázlatból, vagy legalább vázlat szerint felelhessenek?

Azt mondhatná valaki: *csinálják a tanulók maguk a vázlatokat. Sokkal többet ér ez, mintha kész vázlatokat kapnak kezükbe. Ezzel csak a kényelmük, a lustaságuk mozdítódik elő. Amit maguk fáradsággal készítenek, az jobban belevéődik emlékezetükbe.*

Válaszom erre ez: A tanulók tényleg készítenek is vázlatokat (néha a manzsettára írják, vagy az előttük ülő hátára tűzik) és abból felelnek. Dehát, mennyi idejébe kerül szegénynek, míg a lényegeset az egészből kihámozza. Ezt az időt a mai túlterheltség mellett másra fordíthatná. Egy tanulónál mennyi időmegtakarítást jelent ez, hát még 30–40-nél. Másodszor, ezekben a vázlatokban rendszerint nincs köszönet. Kevés logikával készülnek. Így tehát csak nyereség a tanulónak, ha kész, mintaszerű vázlatokat kap kézhez.

Van, aki azt mondja, hogy a vázlatos módszernél a tanulónak kettőt kell megtanulnia: az anyagot és még ráadásul a vázlatot is.

Ennek azt **felelem**: A beszédjéből ne készítsen valahogy vázlatot, mert akkor kettőt kell megtanulnia: a beszédet meg a vázlatot. Különböznem nyugtathatom az illetőt: a vázlatot nem kell külön megtanulni: rövidegénél fogva, nemkülönböznem logikus volta miatt szinte észrevétlenül véődik az emlékezetbe.

Aki azt mondja: *a vázlatokkal új terhet rakunk az emlékezetbe*, annak (P. Segnerivel) meg azt **válaszolom**: Elismerem, hogy új teher, de csak olyan, mint a kocsinak a kereke, vagy a madárnak a szárnya. A madárnak teher a szárnya, de tessék megfosztani e tehertől és megfosztotta a repüléstől. A kocsinak teher a kerék, de tessék megfosztani a tehertől és próbálja meg kerék nélkül húzni a kocsit.

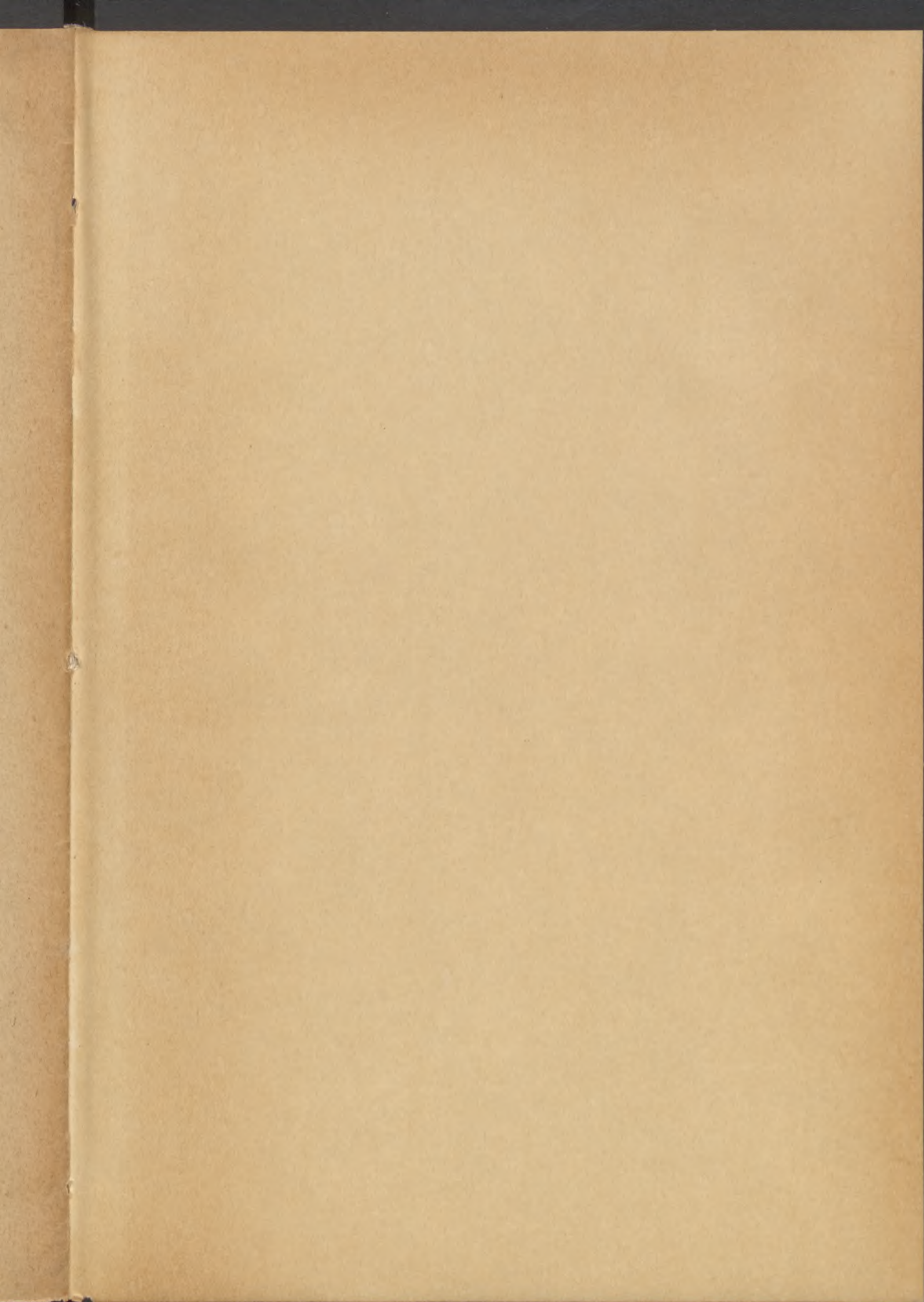
Még olyan is volt, aki az mondotta, hogy a vázlatos módszer azért nem ér semmit, mert ha esetleg nincs kéznél a vázlat, nem lehet felelni. Azt **válaszoltam**: Ha esetleg nincsen, aki kérdezzen, nem lehet felelni. Azt **válaszolta**: *Önmagát kérdezi.* Azt **viszonoztam**: Biztosítom, hogy sokkal jobban fogja kérdezhetni önmagát, ha vázlatról tanult, mint anélkül. Mert aki a vázlatról tud felelni, az tud kérdésre is, sőt még jobban. Probatum est.

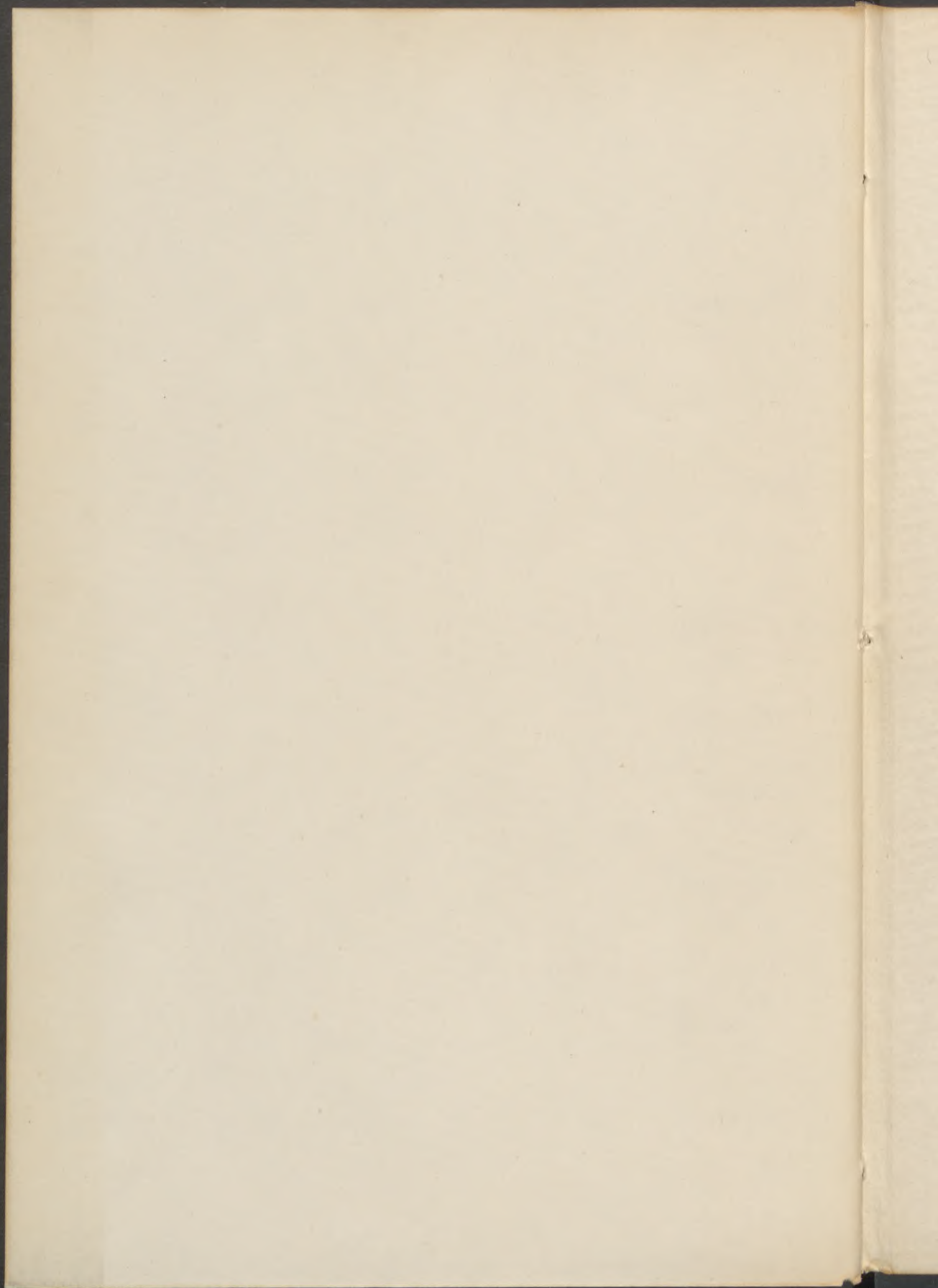
Van, aki azt mondja: *Elismerem, hogy a vázlat jó, de csak az ismétlésnél.* **Válaszom**: Ez éppen olyan, mintha az mondanám: Elismerem, hogy a térkép jó, de csak az ismétlésnél.

„Nincs idő arra, hogy mindenkit kihallgassunk.“ **Válasz**: Arra sincs idő, hogy mindenkit feleltessünk. Esetleg a jobb tanulókkal hallgattatjuk ki egyelőre a jelentkezőket óra előtt vagy után; vagy otthon, ha közel laknak egymáshoz.

„A vázlatos módszer bilincsbe veri az ember kezét, nem mozdulhat szabadon s így kerékkötője az egyéni invenciónak.“ **Felelet**: Ugyanezt kellene mondanunk minden tankönyvről. Különböznem: a vázlat olyan, mint az épület alaprajza. Lehet azon földszintes vískót összetákolni vagy díszes házat építeni; lehet emeletes pompás palotát vagy tornyos kastélyt emelni; sőt lehet rája felhőkarcoló óriásokat állítani. Emberét válogatja. Egyébként amint valaki jobb alaprajzzal jelentkezik, a szerzőben lesz annyi alázatosság és ügyszeretet, hogy a következő kiadásban a kevésbé jót jobbal cserélje ki.

Az egyedül elfogadható nehézség a vázlatok költsége. De aki a célt akarja, annak az eszközt is akarnia kell.

1970 OCT 20

